

# 1503 Waterschap Oude Heijningen, 1581-1958

- [INLEIDING](#)
- [INVENTARIS](#)
- [1 Algemeen](#)
- [2 Bestuur](#)
- [3 Functionarissen en personeel](#)
- [4 Archief](#)
- [5 Financiën](#)
- [5.1 Rekeningen en bijlagen](#)
- [5.2 Andere stukken](#)
- [5.3 Omslag](#)
- [6 eigendommen](#)
- [7 Kunstwerken](#)
- [7.1 Algemeen](#)
- [7.2 Waterkeringen](#)
- [7.3. Wegen](#)
- [7.4 Waterbeheersing](#)
- [7.4.1 Waterleidingen](#)
- [7.4.2 Bemaling](#)
- [7.4.3 Sluis](#)
- [7.4.4. Duikers](#)
- [7.5 Haven](#)
- [8 Kaarten](#)
- [9 Varia](#)

## INLEIDING

### INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN HET WATERSCHAP OUDE HEIJNINGEN, 1581 - 1958

door G.W.G. Van Bree

Uit: De oude archieven van het waterschap 'De Striene'.  
(Geïntervieweerd en uitgegeven in opdracht van van het Hoogheemraadschap de Brabantsche Bandijk, 1969)

#### HET WATERSCHAP 'DE STRIENE'

##### Algemene inleiding

Het gebied, dat in 1958 bij besluit van Provinciale Staten van Noord-Brabant werd begrepen in het nieuw opgerichte grote waterschap De Striene, omvat het gedeelte van de provincie gelegen tussen de rivier Mark en Dintel, Het Hollandsch Diep, de Krammer, het kanaal van Zevenbergen en de Roode Vaart, ter grootte van omtrent 11.000 hectaren. In dit gebied zijn de gemeenten Willemstad, Fijnaart, Standdaarbuiten (deze drie geheel), Klundert en Zevenbergen (deze twee gedeeltelijk) gelegen. Het constitutiebesluit bevat tevens de opheffing van de hierin gelegen waterschappen Ruigenhil, Oude Heijningen, Oude Fijnaart, Mooie Keene, Sabina Henricapolder, Beaumondspolder, Elisabethpolder, Jufvrouwenpolder, Oude Appelaar, Grootte Torenspolder, Nieuwland of Mancica Winterpolder, Prins

Hendrik - of Mancia Zomerpolder, Oudland van Standdaarbuiten, de Noord-Toren, Oost- en West Meerenpolder en Niervaert. De archieven van deze waterschappen zijn overgegaan naar het bestuur van het nieuwe waterschap "De Striene".

Het gebied van De Striene is in het verleden op staatkundig gebied rijk gevarieerd geweest. Op het einde van de 18e eeuw was het verdeeld over zes jurisdicties te weten: Standdaarbuiten, Fijnaart en Heijningen (heerlijkheden onder de Markies van Bergen op Zoom), Willemstad (heerlijkheid en stad onder het huis van Oranje, oorspronkelijk echter toebehorend aan de markies van Bergen op Zoom), Klundert en Zevenbergen (heerlijkheden onder het huis van Oranje. Zevenbergen voorheen echter met eigen heren of heren uit grote Zuid Nederlandse geslachten). Standdaarbuiten, Fijnaart, Heijningen en Willemstad behoorden onder het hertogdom Brabant, Klundert en Zevenbergen behoorden tot het graafschap Holland

Wenden wij onze blik verder in de geschiedenis, dan wordt ook dit beeld weer gewijzigd. Rond 1250 zijn in dit gebied twee heren partij: de heer van Breda en de heer van Strijen. De laatste had ongeveer het gebied van de huidige gemeenten Klundert en Zevenbergen, Breda de rest. In 1290 valt de heerlijkheid Breda uit elkaar in een heerlijkheid Breda en een heerlijkheid Bergen op Zoom alsmede een groot gebied, dat gemeenschappelijk beheerd werd. Onder dit laatste gebied vallen de latere gemeenten Willemstad, Fijnaart en Standdaarbuiten. Van Strijen splitst zich onder een jongere tak uit de familie van Strijen de heerlijkheid Zevenbergen af, later eveneens Klundert of Niervaert. Zevenbergen groeide allengs los van haar band met Strijen en leidde sinds 1427 een geheel onafhankelijk bestaan. Niervaert (Klundert) werd in 1362 door de heer van Strijen te leen gegeven aan Jan van der Leck, zoon van de heer van Breda. Sindsdien volgt het de heren van Breda uit de geslachten Polanen en Nassau. Het gemeenschappelijk gebleven gebied uit het oude land van Breda werd in 1458 door de heren van Breda en Bergen op Zoom verdeeld.

De verdelingsregeling muntte niet uit door duidelijkheid al had de heer van Bergen wel de beste papieren. In 1510 besliste de Grote Raad van Mechelen in een geschil tussen Bergen en Breda en wees Standdaarbuiten, Bloemendael, Zomerland, de Meeren, Heijningen en Fijnaart toe aan de heer van Bergen en Bouwensland en de Nieuwe Amer aan beide heren gezamenlijk. De twee laatste gebieden liggen in de uiterste noordoosthoek van het oude gemeenschappelijke land, ter plaatse waar reeds in 1458 twijfel en geschil was ontstaan. In 1519 deed Jheronimus van der Noot, kanselier van Brabant, als arbiter uitspraak tussen beide heren, waarbij Bouwensland en de Nieuwe Amer voor tweederde en een gedeelte van Standdaarbuiten aan de graaf van Nassau als heer van Niervaert werd toegewezen. De grenzen zijn dan ongeveer tot rust gekomen. Bergen bezit nu de Gorzen, Standdaarbuiten, Fijnaart, Heijningen, Ruigenhil en de Meeren. Niervaert (Nassau) bezit het grootste gedeelte van Bouwensland en Nieuwe Amer benevens de gorzen welke steeds onder de heerlijkheid van Niervaert hadden behoord. Zevenbergen bezat de Zandberg en de Nieuwendijk. Zevenbergen werd later nog vergroot met de gorzen van de Meeren, die in 1527 door de heer van Bergen aan de heer van Zevenbergen werden afgestaan. Eén wijziging kwam later nog tot stand; de polder Ruigenhil met het gelijknamige dorp – nu bekend als Willemstad - werd in de 80-jarige oorlog gedeeltelijk door de prins van Oranje aan de markiezen van Bergen op Zoom ontfutseld. In 1648 kwam Zevenbergen uit het bezit van het hertogelijk huis Aremberg en Aarschot in handen van Amalia gravin van Solms, weduwe van stadhouder prins Frederik Hendrik. Via haar is het overgegaan in de domeinen van de prins van Oranje-Nassau. Op de grenzen van een en ander heeft dit laatste echter geen invloed gehad.

## **Het waterschap Oude Heijningen**

### ***Inleiding***

Op 28 maart 1581 gaf Jan van Wittem, markies van Bergen op Zoom, en zijn vrouw Margaretha van Merode de gorzen genaamd de Heijningen ter bedijking uit. De uitgifte geschiedde ter vermeerdering van zijn domeinen en inkomsten en ter beveiliging van de eerder bedijkte polders Oude Fijnaart en Ruigenhil. Het gebied lag reeds enige jaren min of meer rijk en de bedijking is waarschijnlijk door de tijdsomstandigheden vertraagd. In de jaren vijftig van de 16e eeuw bezat de markies op het gors reeds een huis, op een opgeworpen heuvel, dat gebruikt werd voor de jacht en als toevluchtsoord voor schaapherders bij opkomende hoge vloed. Door het gors liepen twee grote krekken, die zich sterk vertakten. Daartussenin had men op het gors een dam opgeworpen, die begon aan de zuidoost

van de Ruigenhil., ongeveer bij de oprit van de middelkruisweg en zich enkele honderden meters zuid- en zuidwestwaarts voortzette. Deze dam heeft de aanwas ongetwijfeld bevorderd. De project-bedijking van het gors omvatte 23 kavels van 75 gemeten, met de wegen en watering en samen ongeveer 1734 gemeten. De voorwaarden van uitgifte zijn vrijwel gelijk aan die van Oude Fijnaart. Totdat in het nieuwe land een schepenbank geconstitueerd zou zijn behoorden de inwoners en het gebied onder de jurisdictie van Ruigenhil (nu Willemstad). De dijken met hun bermen en ettingen bleven in eigendom bij de markies, die het vruchtgebruik echter afstond aan de ingelanden zolang de dijken eerste waterkering bleven, onder verplichting jaarlijks 100 schuiten riet- of heemzoden op de daarvoor liggende aanwassen te storten. De ingelanden werden voor de keus gesteld deze "gift" binnen twee jaar te accepteren. Bij verwerping bleef de dijk met haar baten aan de markies. De aanwassen vóór de dijken bleven eigendom van de markies; de ingelanden kregen echter verlof daaruit het nodige te halen voor onderhoud van de dijken zolang deze eerste waterkering waren. Indien deze aanwassen eens bedijkt zouden worden, mocht de polder van Heyningen haar water daardoor steeds kosteloos laten afvloeien. Voor het geval dat de polder door dijkbreuk zou overstroomd had men een andere regeling getroffen dan bij de Oude Fijnaart. Bij de laatste zou het gebied na 10 jaar drijvende geweest te zijn terugvallen aan de markies, bij de Heyningen werd bepaald, dat indien de ingelanden zouden besluiten de polder niet te herdijken, ieder naar rato van zijn bezit in het overstroomde gebied gebruik zouden mogen maken van de onstane gorzen.

De bedijking wilde niet vlotten. Het oorspronkelijke plan voorzag in een bedijking in de zomer van 1582. Voor 15 kavels waren echter nog geen kopers gevonden. Buiten dit gooide ook de politieke omstandigheden roet in het eten. Jan van Wittem liep over naar de partij van Parma en werd door de Staten van Brabant van zijn goed vervallen verklaard. Deze schonken het markiezaat aan Willem van Oranje als compensatie van diens verliezen en elders geconfiscerde goederen. Deze zette de bedijking door. De steeds lege schatkist van de prins zal hieraan niet vreemd geweest zijn. Hoe dit ook zij, op 14 januari 1583 sloten de prins en Gerard van Grammaye, die reeds ten tijde van Van Wittem optie had op 7 kavels in de Heyningen, een contract over de bedijking van 15 resterende kavels. Bij de oorspronkelijke uitgiftebrief was bepaald dat de kopers van land in de nieuwe polder 21 karolusguldens per gemet zouden betalen als koopsom. Volgens het nieuwe contract werd deze eenmalige betaling omgezet in een jaarlijkse erfrente van 21 stuivers, 1 oort en 6 mijten brabantse per gemet, te lossen tegen de penning 18. Binnen tien jaar moest minstens de helft van de rente afgekocht zijn. Duidelijk blijkt hoezeer het gebied gebruikt werd als melkkoe voor de geldverslindende oorlogskas. Slechts het gebrek aan geld bij de kopers dwong Oranje tot omzetting van een eenmalige betaling in erfrente-systeem.

Grammaye werd verplicht de bedijking in het lopende jaar (1583) te volbrengen "op poene van absolute nulliteit van deze contracte". Na de bedijking mocht de markies (nu de prins) in het nieuwe land een kavel van 75 gemeten kiezen, waarvoor hij 5 ponden vlaams per gemet zou betalen. Daarenboven lag in het nieuwe land een leengoed, waarschijnlijk nog door Jan van Wittem uitgegeven, van mr. Dirk van Liesvelt, heer van Hamme en kanselier van Brabant, groot 37,5 gemeten. Dit leengoed werd reeds in 1584 door Van Liesvelt verkocht: later viel het uiteen in vier percelen en raakte in boerenhand. De kavel, die de markies (de prins) in het nieuwe land mocht kiezen, daarom ook wel bekend onder de naam "Prinsenkavel", is domein gebleven tot hij op 4 oktober 1802 werd verkocht aan Gijsbert Koomans, Jan Jacobus Maris en Jan Arijse Maris. Het bestuur van de polder bestond vanouds uit een dijkgraaf, twee gezworenen en een penningmeester, die werd aangesteld door de markies van Bergen op Zoom of zijn Domeinraad. Deze functionarissen werden in de 17e en de 18e eeuw op een opmerkelijke manier bezoldigd; de dijkgraaf genoot een halve stuiver en de gezworenen en de penningmeester een oort per gemet per jaar. Deze bezoldiging gekoppeld aan de polderoppervlakte is waarschijnlijk pas in de 19e eeuw verlaten. De dijkgraaf was over het algemeen tevens schout of baljuw van Fijnaart en Heyningen.

Het westelijk en zuidwestelijk gedeelte van de zeedijk onder beheer van het waterschap is eerste waterkering gebleven tot 1787. In het zuiden volgden in de eerste helft van de 17e eeuw reeds de bedijking van de Jufvrouwenpolder en Elisabethspolder, zodat die zijde min of meer veilig lag voor calamiteiten. In het veel gevaarlijkere westen bedijkte Aernout van Beaumont weliswaar rond 1654 een klein gebied aanwas tegen de westdijk van de Heyningen. Doch deze dijk is later niet op wintervloedhoogte gehouden. De gehele west- en zuid-westkant van de polder lag daarom bloot voor storm en vloed. De bedijking van Sabina Henricapolder in 1787 bevrijdde de polder van dit gevaar. Slechts in het uiterste noord-westen bij Fort de Hel en de Heyningse haven bleef een klein gedeelte - 100 meter - eerste waterkering. In dit stukje ontstond in de nacht van 1953 een gat waardoor de polder enkele decimeters onder water kwam te staan. Dit gat kon op 2 februari met een bulldozer al worden gedicht. Ook vanuit de Beaumonds- en Elisabethspolder drong het water binnen. Het gemaal bleef echter intact en op 28 februari was de polder weer droog.

De uitwatering van de polder geschiedde via de zogenaamde Helse of Heyningse Haven in het Volkerak. In 1628 legde men daar een nieuwe stenen sluis in plaats van de oude houten. In 1782 ontstond geschil tussen de polder en de Eigenaren der Aanwassen vóór de polder naar aanleiding van de plannen van het polderbestuur om de reeds lang slecht functionerende uitwatering te verbeteren door een nieuwe buitensluisvliet te graven. Het tracé van deze buitensluisvliet liep dóór de gronden van de Eigenaren der Aanwassen. De hele zaak liep uit tot een proces voor de Raad van Brabant. Voordat hierin echter vonnis was gevallen, kwamen beide partijen tot een overeenkomst waarbij de werkzaamheden konden worden voortgezet en de rechten verplichtingen van beide zijden vastgelegd werden.

Rond 1910 bouwde de polder ter verbetering van de ontwatering een stoomgemaal, dat later omgebouwd werd tot een diesel- en in de oorlog tot een steenkoolgasgeneratorgemaal. De polder was belast met het onderhoud van de zogenaamde Helse Haven, tevens buitensluisvliet van de polder. Om de kosten hiervan te bestrijden hief zij haven- en liggeld van in de havenkom afmerende schepen. De opbrengst was soms vrij aanzienlijk; de onderhoudskosten konden er gemakkelijk uit betaald worden. Na 1945 is de scheepvaart sterk teruggelopen en is geen havengeld meer geheven. De haven is sindsdien sterk verzand en wordt niet of nauwelijks meer gebruikt. De scheepvaart betrof voornamelijk vervoer van hooi, suikerbieten, aardappelen, pulp, kunstmest, steenkolen, grind en zand en had slechts plaatselijk belang.

In 1957 verzette de polder zich tegen op handen zijnde reorganisatie van waterschappen in haar omgeving. Zij richtte zich tot de Kroon met het verzoek aan het daartoe verstrekkend besluit van Provinciale Staten van Noord-Brabant d.d. 23 juli 1957 geen goedkeuring te verlenen. Als eerste bezwaar zagen de ingelanden het verloren gaan van hun afzonderlijk waterschap. Verder achtten zij samenvoeging van verschillende gebieden niet als een algemeen belang, de lasten zouden aanmerkelijk stijgen, wat niet zou wegen tegen de eventuele verbeteringen. De ingelanden hadden geen (!) behoefte aan een technische dienst en vreesden een verambtelijking van het beheer met gevolg dat bestuurskosten een onevenredig groot deel van de waterschapslasten zou opslokken. Een argument dat hier nauw op aansluit is de klacht, dat het wezen der Nederlandse waterschappen is gebouwd op het vertrouwen van ingelanden in de besturen. Door de waterschappen beperkt van oppervlakte te houden kan het bestuur volledig op de hoogte zijn van wat er in het waterschap leeft. Bij zo'n groot waterschap als door de provincie was voorgesteld moet dit vertrouwen - volgens de ingelanden - op den duur verloren gaan doordat men niet meer in eventueel uit te voeren plannen gehoord wordt (?). De minister van Verkeer en Waterstaat kon zich met de aangehaalde argumenten echter niet verenigen. Uit het door hem terzake ingesteld onderzoek was gebleken, dat de beoogde verbetering van de waterstaatkundige toestand in het betrokken gebied, volgens het door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant aanbevolen plan, alleszins aanbeveling verdiende, terwijl de kosten van de uit te voeren werken, gezien de toegezegde subsidies en uit technische en organisatorische verbeteringen te verwachten baten, geen onredelijke belasting van de belanghebbende betekende. Het besluit van Provinciale Staten werd dan ook bij Koninklijk Besluit bekrachtigd, waarna het waterschap werd opgeheven en ondergebracht in het nieuwe waterschap "De Striene".

### ***Het archief***

De administratie van het waterschap is slecht bewaard gebleven. Oude stukken zoekt men er vrijwel tevergeefs in. De oorzaak van dit betreurenswaardig feit kunnen wij vernemen uit het verslag van de rijksarchivaris in de provincie, tevens belast met de inspectie der gemeente- en waterschapsarchieven, uit het jaar 1926. Bij zijn inspectie vernam de rijksarchivaris van de toen fungerende secretaris-penningmeester, dat het oudste en grootste deel in 1919 door zijn voorganger was opgeruimd. Dit stemt overeen met oude inventarissen, die een flinke hoeveelheid 17e, 18e en 19e eeuwse stukken vermelden. Dit vandalisme, dat niet te vervangen bronnen voor de geschiedsschrijving der streek het vernietigd, is uiteraard zeer te laken. Het nu bewaarde archief is maar een schim van hetgeen vroeger aanwezig geweest moet zijn. In zijn algemeenheid begint het pas rond het jaar 1915, met uitzondering van de notulenboeken, die vanaf 1815 bewaard zijn gebleven. Hoe de bewaring in de 17e en 18e eeuw geschiedde wordt herhaald bij de Oude Fijnaart. Over de inventarisatie zijn geen opmerkingen te maken. Het archief beslaat 1,5 strekkende meter planklengte.

### ***Toevoeging***

Als gevolg van een gewijzigd inzicht met betrekking tot het beheer van archieven is door het Regionaal Archief West-Brabant aan het einde van de 20e eeuw besloten het 'systeem' van verzamelinventarissen (meerdere inventarissen van gelijksoortige archiefvormende instellingen in één deel) te verlaten en deze te vervangen door afzonderlijke inventarissen per archiefvormer. Bovenstaande inleiding is in detail op deze nieuwe situatie aangepast.

Zevenbergen, december 2002.  
M.A.M. Voermans

## INVENTARIS

### 1 Algemeen

0. Acte van uitgifte door Jan van Wittem, markies van Bergen, van het te bedijken gors de Heyningen, onder nader in de acte gestelde voorwaarden, 1581 maart 28. Afschrift d.d. 19 februari 1805.

N.B.: Eenvoudig afschrift in Archief van het waterschap de Ruigenhil, inv. nr. 7f. Afschrift in het archief van de heren en markiezen van Bergen op Zoom, Commissie van Breda inv. nr. 1088.

1. Acte waarbij Willem Prins van Oranje, markies van Bergen, en Gerard Grammaye een overeenkomst sluiten betreffende de koop en bedijking van de Heyningen alsmede van de Appelaar en de Schuddebeurs, 1583 januari 14. 1 omslag

N.B.: Modern afschrift uit het archief van de heren en markiezen van Bergen op Zoom, Commissie van Breda, inv. nr. 1219.

p.m. Dijkordonnantie voor de polder Oude Heijningen, gegeven door Willem prins van Oranje als markies van Bergen, 1584.

N.B.: Eenvoudige afschriften in Archief van het waterschap de Ruigenhil, inv. nr. 8. Afschrift in het archief van de heren en markiezen van Bergen op Zoom, Commissie van Breda, inv. nr. 1008.

p.m. Acte van overeenkomst tussen de ingelanden van de Oude Heyningen en de Eigenaren der Aanwassen onder Fijnaart betreffende de spuiput, de uitwatering en de dijksbegrazing, 1661 oktober 29.

N.B.: Eenvoudig afschrift in het Archief van het Waterschap de Ruigenhil, inv. nr. 7 i.

p.m. Acte van overeenkomst tussen het Huis van Bergen enerzijds en de ingelanden van de Fijnaart, Heyningen en de Ruigenhil anderzijds, inzake het pootrecht, 1740 mei 25.

N.B.: Eenvoudig afschrift in Archief van het waterschap de Ruigenhil, inv. nr. 7 k.

2. Stukken betreffende het bijzonder reglement voor het waterschap, 1911, 1918, 1944-1947.  
1 omslag

3. Stukken betreffende de keur of politieverordening voor het waterschap, 1897, 1910, 1920. 1 omslag

4. Stukken betreffende de reorganisatie van de waterschappen in noord-west Noord-Brabant, de opheffing van het waterschap en de oprichting van het waterschap "De Striene", 1957-1958. 1 omslag

5-15. Ingekomen circulaire en aanschrijvingen van het landelijk en het provinciaal bestuur, 1907-1958. 11 omslagen

5. 1907-1925. 11. 1950-1952

6. 1926-1929. 12. 1953-1954

7. 1930-1934. 13. 1955

8. 1935-1940. 14. 1956

9. 1944-1946. 15. 1957-1958

10. 1947-1949.

## 2 Bestuur

16-20. Registers bevattende de notulen en resoluties van stemhebbende ingelanden en dijkgraaf en gezworenen, alsmede minuten van uitgaande (tot 1942) en afschriften van belangrijke ingekomen brieven (tot 1883), 1815-1958. 5 delen

16. 1815-1873.

N.B.: Voorin notulen van een vergadering van de gezamenlijke waterschappen onder Fijnaart en Heyningen en de Mancie Winterpolder onder Standdaarbuiten over de aanstelling van een nieuwe secretaris-penningmeester, ca. 1815.

17. 1873-1898.

18. 1899-1923.

19. 1923-1942

20. 1942-1958.

21. Presentielijst van vergaderingen van stemhebbende ingelanden het dagelijks bestuur, 1883-1926. 1 deel

22. Reglement van orde voor de vergaderingen van stemhebbende ingelanden, 1904. 2 stukken

23. Lijsten van stemhebbende ingelanden, 1918-1958. 1 omslag

## 3 Functionarissen en personeel

24. Stukken betreffende de dijkgraaf en de gezworenen, 1854, 1920-1957. 1 omslag

25. Rooster van aftreding van de leden van het dagelijks bestuur, 1914-1956. 1 stuk

26. Stukken betreffende het personeel in het algemeen, 1936-1957. 1 omslag

27. Stukken betreffende de secretaris penningmeester, 1852, 1919-1958. 1 omslag

28. Stukken betreffende de machinist van het gemaal, 1934-1957. 1 omslag

29. Stukken betreffende de polderbode, 1946-1954.1 omslag

30. Stukken betreffende de pensioenen van het personeel in het algemeen, 1926-1958. 1 omslag

## 4 Archief

31. Stukken betreffende het beheer en de bewaring van het archief, 1925, 1926, 1953. 3 stukken

## 5 Financiën

### 5.1 Rekeningen en bijlagen

32-78. Rekeningen en bijlagen, 1789-1957/58. 43 omslagen, 1 deeltje en 4 stukken

Toelichting: De rekeningen zijn - evenals het overige archief - zeer onvolledig bewaard gebleven. De serie loopt grosso modo (in grote lijnen) pas vanaf 1914/15. Incidenteel zijn enkele bijlagen bewaard gebleven uit de jaren 1788, 1908/09 en 1910/11. Van de rekeningen ontbreken de exemplaren uit de dienstjaren 1940/41 en 1943/44, welke laatste door oorlogsgeweld verloren is gegaan. De rekeningen, begrotingen en bijlagen zijn per dienstjaar tot omslagen bijeengevoegd. De bijlagen zijn vernietigd, voor zover het onbelangrijke stukken betroffen, vanaf het dienstjaar 1918/19.

32. Borderel op de rekening van het dienstjaar 1788 1 stuk

van J.J. Timmers Pzn.

33. Bijlage bij de verloren gegane rekening van 1908/09 1 stuk

34. Bijlagen bij de verloren gegane rekening van 1910/11 2 stukken

35. 1914/15.

36. 1915/16.

van P. Timmers J.J. zn., waarnemend.

37. 1916/17.

38. 1917/18.

van J. Laureense.

39. 1918/19.

40. 1919/20.

41. 1920/21.

42. 1921/22.

43. 1922/23.

44. 1923/24.

45. 1924/25.

46. 1925/26.

47. 1926/27.

48. 1927/28.

49. 1928/29.

50. 1929/30.

51. 1930/31

52. 1931/32

53. 1932/33

54. 1933/34

55. 1934/35

56. 1935/36

57. 1936/37  
58. 1937/38  
59. 1938/39  
60. 1939/40  
61. 1940/41  
N.B.: Uitsluitend bijlagen

van A.A. Nijhoff.

62. 1941/42.  
63. 1942/43.

64. 1943/44

N.B.: Uitsluitend enkele bijlagen

van J.W. Bos, waarnemend.

65. 1944/45.

van A.A. Nijhoff.

66. 1945/46.  
67. 1946/47.

68. 1947/48

van J.W. Bos, waarnemend.

69. 1948/49.

van A.A. Nijhoff.

70. 1949/50.  
71. 1950/51.  
72. 1951/52.  
73. 1952/53.  
74. 1953/54.  
75. 1954/55  
76. 1955/56  
77. 1956/57  
78. 1957/58

## **5.2 Andere stukken**

79. Stukken betreffende de statistiek der financiën, 1904/1955. 1 omslag

80. Stukken betreffende de door het waterschap gesloten vaste en tijdelijke geldleningen, 1910-1956. 1 omslag

80a. Brief betreffende achterstallige polderlasten, 1673. 1 stuk

N.B.: Uit het archief van Schepenbank Heyningen.

## **5.3 Omslag**



81-82. Leggers der belastbare percelen, 1868–ca. 1930. 2 delen

81. 1868 – ca.1900.

82. ca. 1900 – ca. 1930.

83-84. Kohieren van omslag, 1910/11-1957/58. 2 omslagen

83. 1910/11-1939/40.

84. 1940/41-1957/58.

## **6 eigendommen**

N.B.: Zie ook inv. nrs. 111 en 112.

85. Stukken betreffende de verzekering der eigendommen, 1922, 1941-1942, 1955. 1 omslag

86. Acten van verpachting van de zgn. “Spuiput”, 1921-1940. 1 omslag

87. Publicaties van het waterschapsbestuur tot verpachting van de “Spuiput”, z.d., 1927-1940. 1 omslag

88. Stukken betreffende de afwikkeling der oorlogsschaden, 1940-1955. 1 omslag

89. Stukken betreffende de afwikkeling der stormvloedstanden, 1953-1956. 1 omslag

## **7 Kunstwerken**

### **7.1 Algemeen**

90. Verslagen betreffende de toestand van het waterschap en de uitvoering der kunstwerken, 1942-1957. 1 omslag

### **7.2 Waterkeringen**

91. Legger der waterkeringen onder beheer van het waterschap, 1905. 1 stuk

92. Stukken betreffende de handhaving van het verbod tot het betelen, beplanten en bewerken van dijktafsluitingen, 1922-1924, 1954-1955. 1 omslag

93. Stukken betreffende de verhoging der waterkeringen, 1930-1932, 1954. 1 omslag

94. Acte van verkoop van een gedeelte van de Oude Heyningse zeedijk, gedeelte van Sectie B no. 529 van de gemeente Fijnaart, door het Rijk aan het waterschap, 1932. 2 stukken

95. Stukken betreffende het onderhoud en de verbetering van de waterkeringen, 1944-1958. 1 omslag

N.B.: Zie ook inv. nr. 93

96. Stukken betreffende de bewakingsdienst van de dijken en het dijkleger, 1953-1956. 1 omslag

97. Stukken betreffende de verhouding tot het hoogheemraadschap van de Brabantse Bandijk, 1954-1958. 1 omslag

98-99. Stukken betreffende de door het waterschap aan derden verleende of geweigerde vergunningen tot het uitvoeren van werken aan of in de waterkeringen, 1921-1922, 1953-1957. 2 omslagen

98. 1921, 1922, 1953-1954.  
99. 1955-1957.

100. Kaarten van de in de dijken gelegde telefoon-(?)kabels, ca. 1950. 1 omslag

## **7.3. Wegen**

101. Stukken betreffende de aanleg van twee opritten aan de Krukweg, 1938-1945. 3 stukken

102. Stukken betreffende de door het waterschap aan derden verleende vergunningen tot het uitvoeren van werken bij de wegen, 1954-1955. 1 omslag

## **7.4 Waterbeheersing**

### **7.4.1 Waterleidingen**

103. Stukken betreffende de legger der waterleidingen, 1921-1922. 1 omslag

N.B.: De legger zelf ontbreekt.

104. Kaart behorende bij de legger der waterleidingen, 1877. (bijgewerkt in 1921). 1 kaart in rol

105. Bestekken en voorwaarden voor het krozen en schoonmaken van de polderwaterleidingen, 1886, 1920, 1922. 3 stukken

106. Stukken betreffende onderhoud en verbetering van de waterleidingen, 1931-1958. 1 omslag

107. Stukken betreffende de in werkverschaffing uitgevoerde werken tot verbetering van de waterleidingen, 1931-1939. 1 omslag

108. Stukken betreffende een door de Nederlandsche Heidemaatschappij opgesteld plan tot verbetering van de hoofdwaterleidingen, 1954. 1 omslag

109. Stukken betreffende de keur of politievergoeding voor de waterleidingen, 1956. 1 omslag

110. Stukken betreffende de door het waterschap aan derden verleende vergunningen tot het uitvoeren van werken bij de waterleidingen, 1916-1938, 1947-1958. 1 omslag

111. Stukken betreffende het gecombineerd onderhoud van de scheidingsloten in de buitengorzen nabij de Helse haven door het waterschap de Oude Heyningen en het waterschap de Ruigenhil, 1924-1927. 1 omslag

### **7.4.2 Bemaling**

112. Stukken betreffende de bouw van een stoomgemaal en machinistenwoning, 1894, 1910-1911. 1 omslag

N.B.: Met een tekening.

113-129. Rekeningen en bijlagen van ontvangsten voor de aflossing van het kapitaal benodigd voor de bouw van het stoomgemaal, 1910-1931. 3 stukken, 2 deeltjes en 12 omslagen

N.B.: De bijlagen, bewaard gebleven vanaf 1920, bestaan uit begrotingen, zie ook inv. nr. 130.

113. 1910/11.  
114. 1916/17.  
115. 1917/18.  
116. 1918/19.  
117. 1919/20.  
118. 1920/21.  
119. 1921/22.  
120. 1922/23.  
121. 1923/24.  
122. 1924/25  
123. 1925/26  
124. 1926/27  
125. 1927/28  
126. 1928/29  
127. 1929/30  
128. 1930/31  
129. 1931/32

130. Kohieren van omslag voor het stoomgemaal, 1919/20 – 1930/31. 1 omslag

N.B.: Gelicht uit de bijlagen der rekeningen inv. nrs. 117-128.

131. Stukken betreffende de uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden aan het stoomgemaal, 1931. 1 omslag

132. Stukken betreffende de ombouw van het gemaal tot een dieselgemaal met bijbehorende werken, alsmede het onderhoud daarvan, 1934-1938. 1 omslag

133. Stukken betreffende de ombouw van het gemaal tot een steenkoolgasgeneratorgemaal, 1941-1949, 1955. 1 omslag

### **7.4.3 Sluis**

134. Stukken betreffende de uitwateringssluis, 1911-1922. 1 omslag

### **7.4.4 Duikers**

135. Stukken betreffende de aanleg, onderhoud en beheer van duikers ten dienste van het waterschap, 1939-1957. 1 omslag

136. Stukken betreffende een door het waterschap de Beaumondspolder gedaan verzoek om d.m.v. een duiker door de polder de Oude Heyningen te mogen uitwateren, 1951. 2 stukken

136a. Concessie door de ingelanden aan de ingelanden van nabijgelegen polders inzake het gebruik van de sluishaven, 14 april 1744. 19e Eeuws afschrift. 1 stuk

## **7.5 Haven**

137. Overeenkomst tussen de Eigenaren der Aanwassen onder Fijnaart en dijkgraaf en gezworenen van de Oude Heyningen inzake het maken van een nieuwe haven over de Vlij van de Westheyningne, dóór de gronden en rietvelden van de eerstgenoemden, 1782 augustus 2. (19e eeuwse copieën). 1 omslag

138. Stukken betreffende de heffing van haven- en liggelden in de zgn. Helse Haven, 1911-1950. 1 omslag

139. Staten houdende opgave van de ontvangen dam –en kadegelden voor de opslag van goederen in de haven van het waterschap, 1915-1945. 1 omslag

N.B.: Gelicht uit de bijlagen van de rekeningen

140. Staten houdende opgave van de ontvangen havengelden in de haven van het waterschap, 1914-1940. 1 omslag

N.B.: Gelicht uit de bijlagen van de rekeningen.

141. Stukken betreffende het gebruik en het onderhoud van de haven, 1919-1955. 1 omslag

## **8 Kaarten**

142. Kadastrale kaarten van de polder de Oude Heyningen, 1841 (met copie). 8 kaarten in rol

143. Kadastrale kaarten van de polder, 1952 en z.d. 1 omslag

## **9 Varia**

144. Extract uit de uitgiftebrief van de polder d.d. 1581 maart 28 betreffende de tienden, (18e en 19e eeuw). 2 stukken